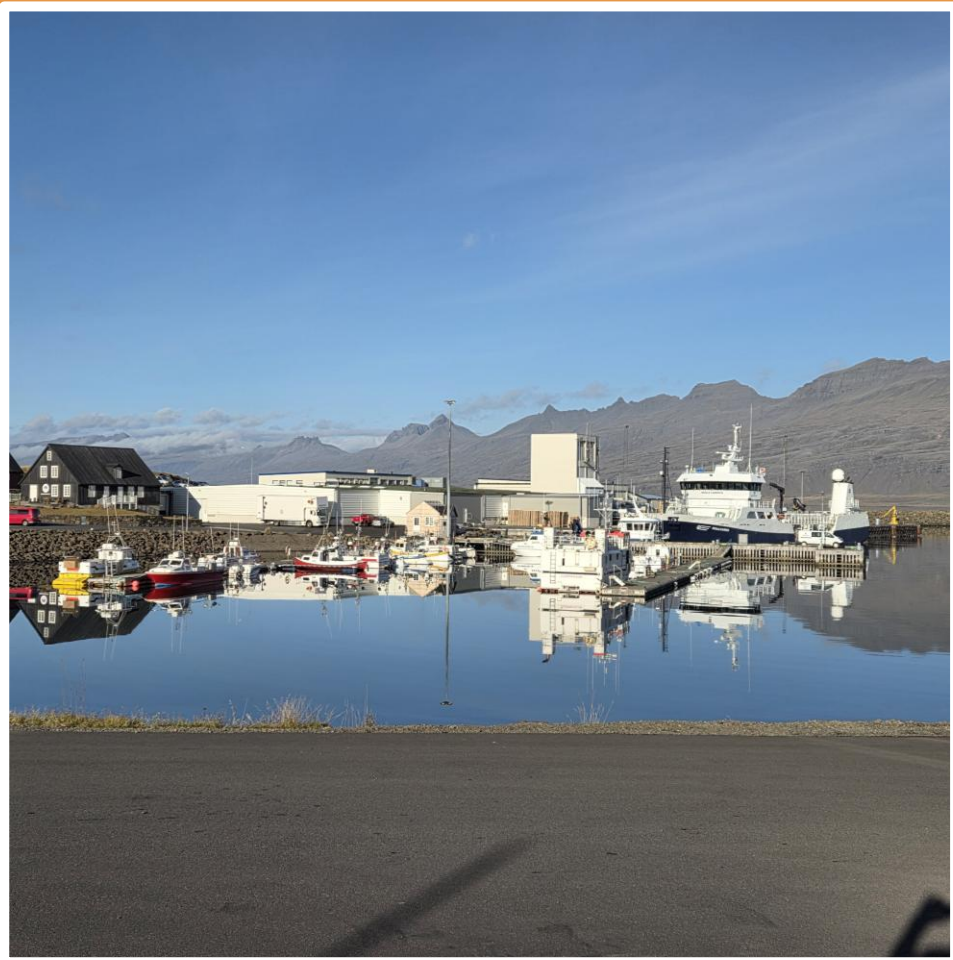

BYGGÐASTOFNUN

Sjávarútvegur og byggðafesta

Akureyri, 4. mars 2026

Sigurður Árnason, sérfræðingur á þróunarsviði
Byggðastofnunar

Byggðafesta

BYGGÐASTOFNUN

Byggðafesta er styrkur og stöðugleiki búsetu í byggð – þ.e. hversu vel samfélagið heldur í íbúa og viðheldur nauðsynlegum lífsskilyrðum til langs tíma.

-Hversu sterk, stöðug og varanleg búseta og samfélagsgerð er í tiltekinni byggð?

- Er fólk líklegt til að búa í byggðinni til lengri tíma?
- Eru nauðsynlegar forsendur fyrir búsetu fyrir hendi?
  - atvinna, þjónusta, samgöngur, húsnæði, menning, staðblær

Fyrsta greinin

„Nytjastofnar á Íslandsmiðum eru sameign íslensku þjóðarinnar. Markmið laga þessara er að stuðla að **verndun** og **hagkvæmri nýtingu** þeirra og tryggja með því **trausta atvinnu og byggð** í landinu. Úthlutun **veiðiheimilda** samkvæmt lögum þessum myndar ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir veiðiheimildum.“

Lykilorð

- Sjálfbærni
- Hagkvæmni
- Atvinna og byggð
- Kvóti

Lög um stjórn fiskveiða

2006 nr. 116 10. ágúst

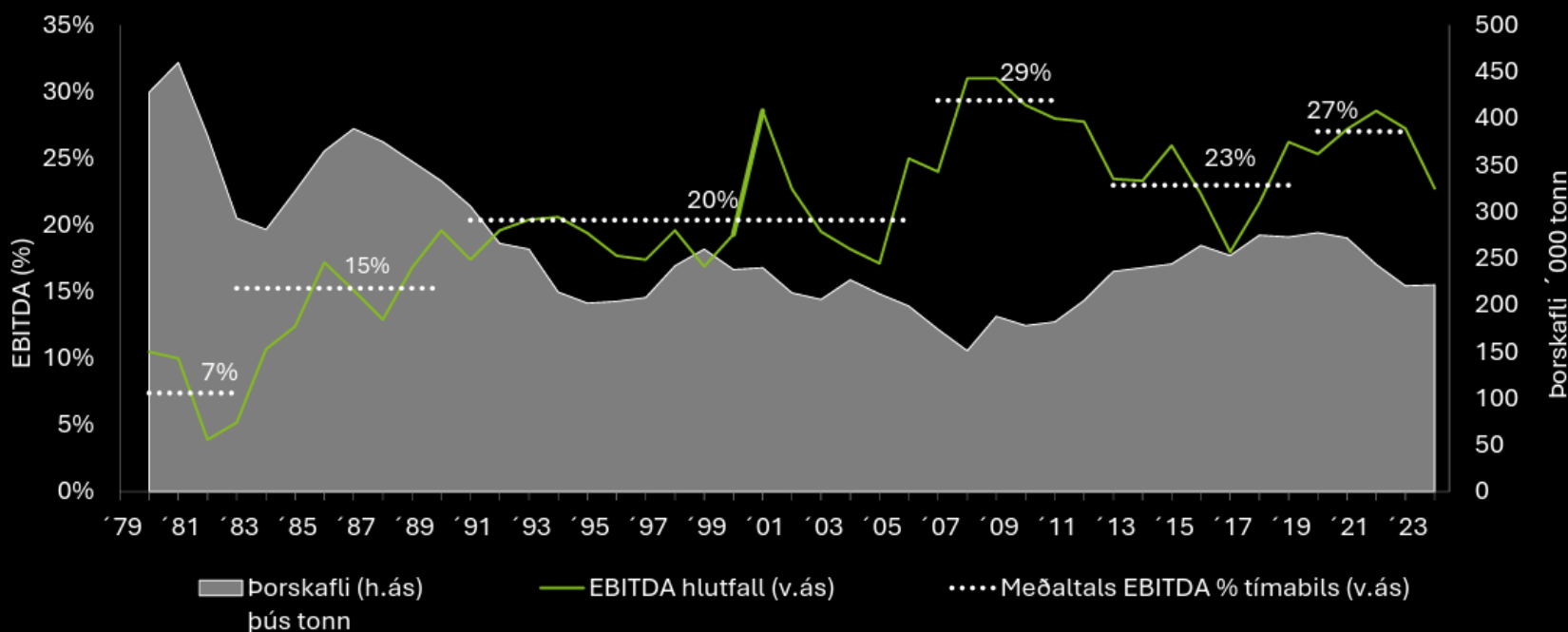

BYGGÐASTOFNUN

Arðsemi

EBITDA framlegð

Lækkun á framlegðarhlutfalli

Heimild: Gagnagrunnur Deloitte, Hagstofa Íslands

Heimild:
Afkoma
sjávarútvegsins 2024
– Gagnagrunnur
Deloitte kynnt á
sjávarútvegsdeginu
m 2025

Fréttir úr íslenskum sjávarþorpum

BYGGÐASTOFNUN

Raufarhöfn :

Allt atvinnulífið stendur og fellur með einu fyrirtæki

**Loka rækjuvinnslu
Hólmadrangs á Hólmavík**

Vísir frestar lokun á Djúpavogi

Keðjuverkandi atvinnubrestur

● Ekki margir kostir fyrir starfsfólk Eyrarodda á Flateyri ef ekki tekst að koma vinnslunni af stað á nýjan leik ● Miklar sviptingar hafa verið í atvinnumálum á staðnum og kvótinn hefur tapast

á Breiðdalsvík

Breiðdalshreppur

**Atvinnulíf
ótraust og einhæft**

Vísir lokar á Þingeyri:

**Atvinnuleysið
fjórfaldaðist**

Samherji hættir landvinnslu á
Stöðvarfirði í september

Byggðaröskun á fyrri tímum

- Kálfshamarsvík á Skaga
- Skálar á Langanesi
- Djúpavík á Ströndum
- Grunnavíkur-, Sléttu og Snæfjallahreppar
- Flatey á Skjálfanda
- Flatey í Breiðafirði

ÞAR SEM GAMLI
TÍMINN ANDAR

Þorpið sem hvarf

ÚTGERÐARSTAÐUR Í AUÐN

Aflamark Byggðastofnunar

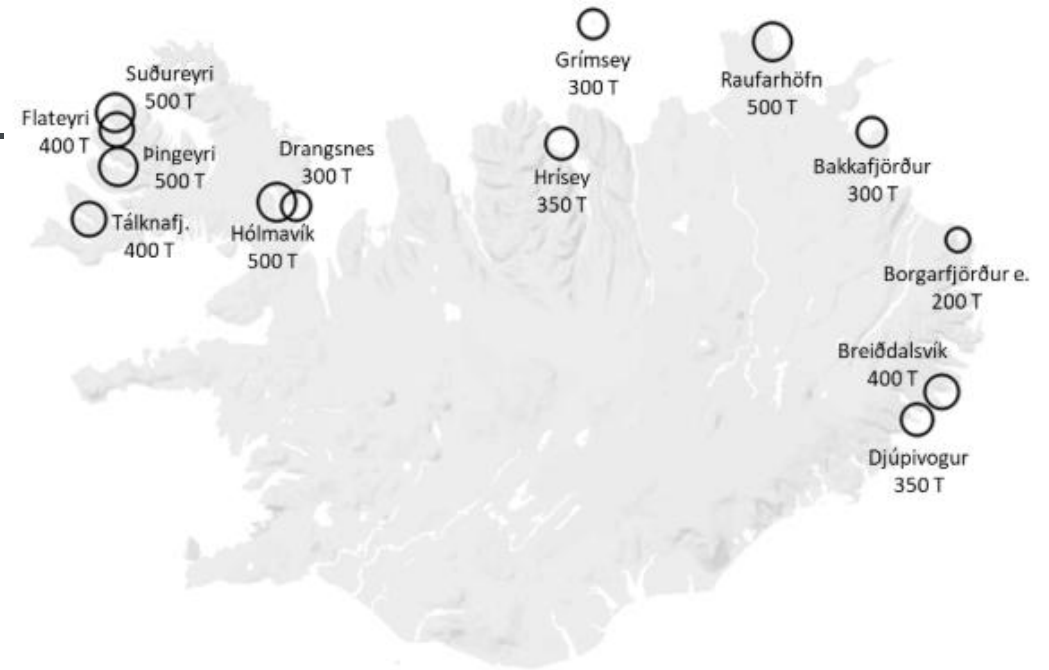
Byggðarlag hafi átt í alvarlegum vanda vegna samdráttar í sjávarútvegi eða ætla megi að samdráttur í greininni myndi skapa slíkan vanda.

Sjávarútvegur skipti verulegu máli

Íbúar færri en 450

Íbúapróun undir landsmeðaltali

Að úthlutun skipti verulegu máli fyrir framtíð byggðarlagsins að mati stjórnar Byggðastofnunar.

Áskorun lítillar vinnslu

BYGGÐASTOFNUN

	Skýr.	2024	2023
Rekstrartekjur			
Framleiðsluverðmæti		454.198.896	403.800.274
Aðrar tekjur		18.027.617	18.660.096
		<u>472.226.513</u>	<u>422.460.370</u>
Rekstrargjöld			
Hráefniskostnaður		(289.984.710)	(270.604.511)
Laun og tengd gjöld	3	(106.755.466)	(92.272.783)
Annar framleiðslukostnaður		(48.899.819)	(36.665.625)
Sölu- og stjórnunarkostnaður		(6.273.262)	(6.186.875)
Afskriftir	2, 5	(10.303.631)	(11.759.309)
		<u>(462.216.888)</u>	<u>(417.489.103)</u>
Hagnaður fyrir fjármagnsliði		10.009.625	4.971.267
Fjármagnsliðir			
Fjármunatekjur		45.433	141.872
Gengismunur		(815.247)	5.225.940
Fjármagnsgjöld		(7.051.265)	(8.326.647)
Hrein fjármagnsgjöld		<u>(7.821.079)</u>	<u>(2.958.835)</u>
Hagnaður fyrir skatta		2.188.546	2.012.432
Tekjuskattur	4	(263.702)	0
Hagnaður ársins		<u>1.924.844</u>	<u>2.012.432</u>

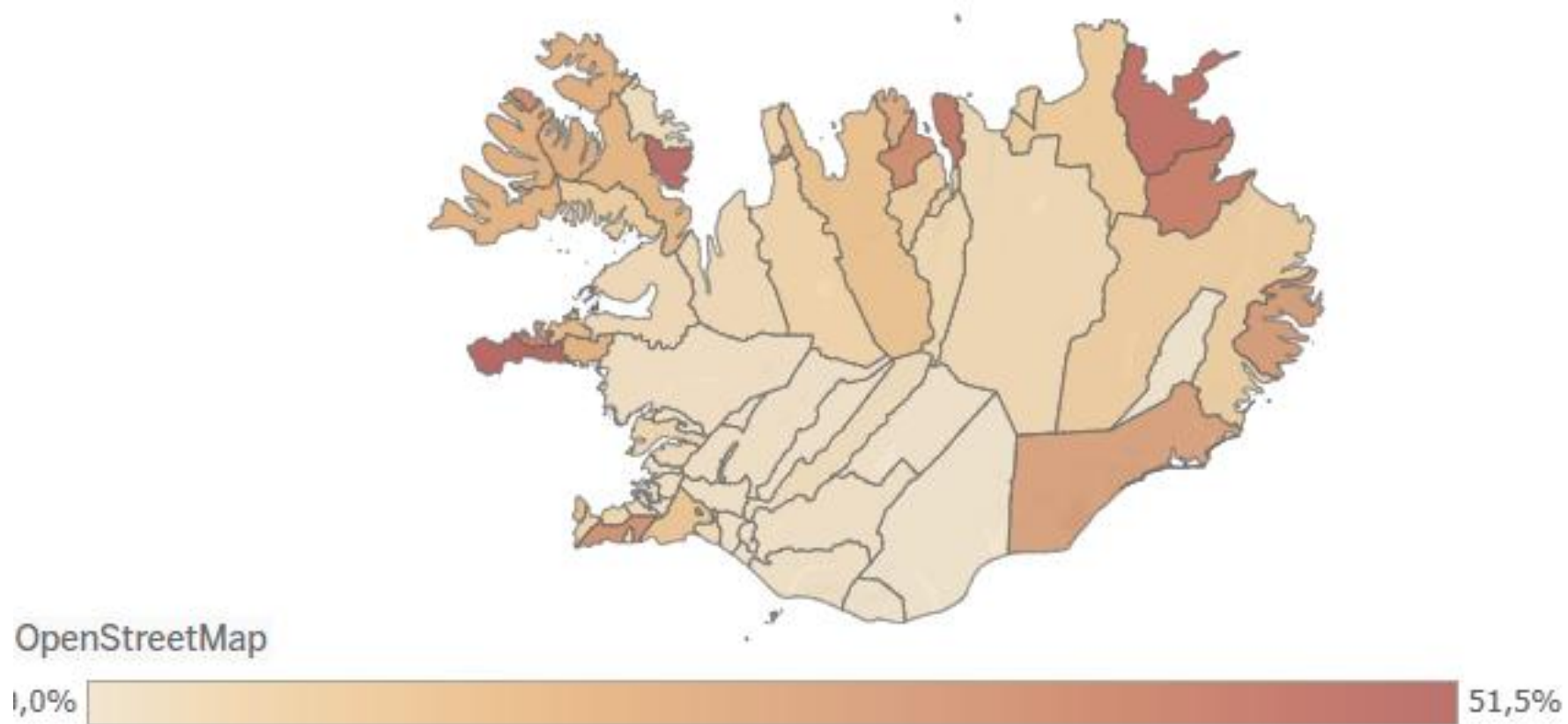

Áskorun lítillar vinnslu

Mikilvægi sjávarútvegs

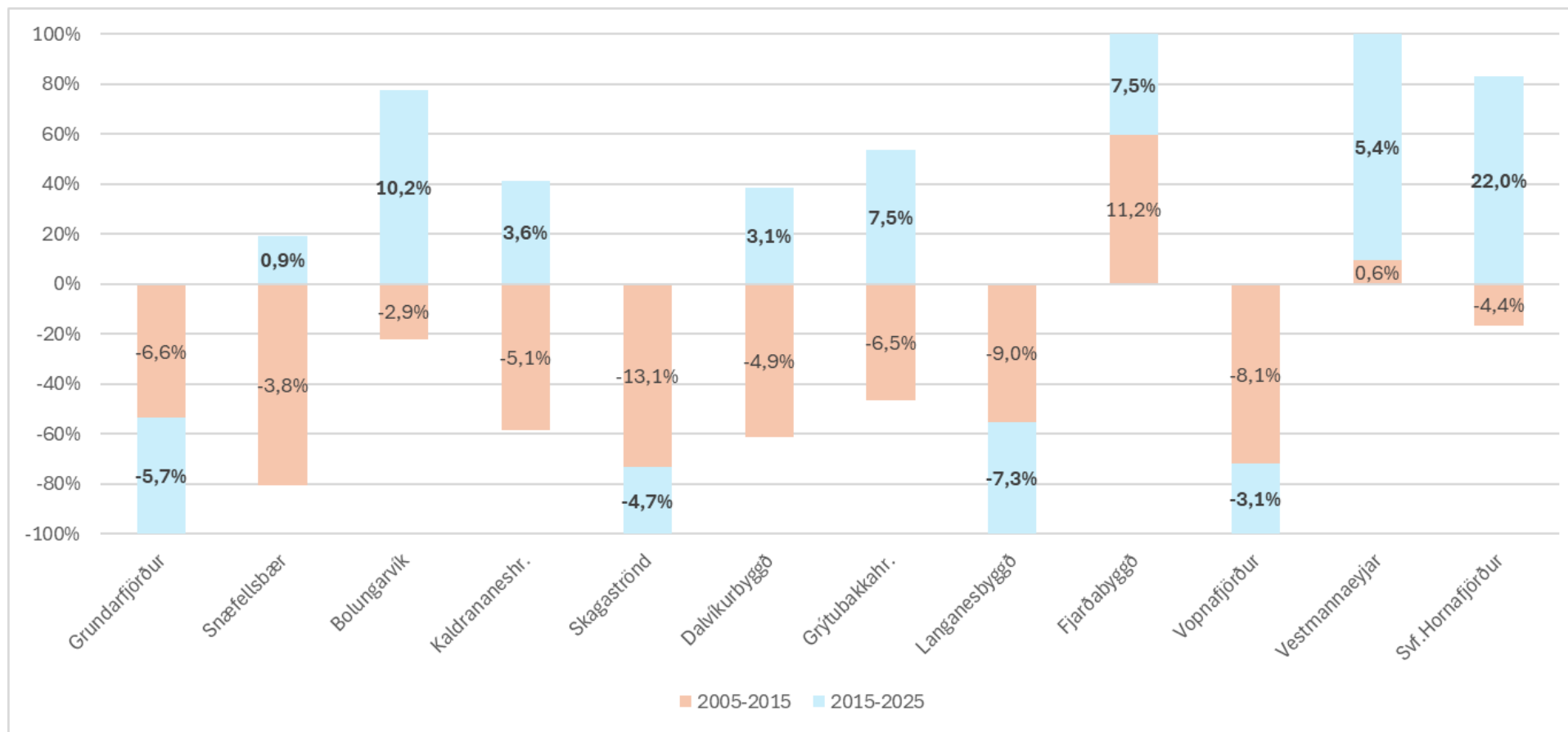
Hlutfall sjávarútvegs, veiðar & vinnsla, af heildaratvinnutekjum í hverju sveitarfélagi

Íbúafjöldi - breyting

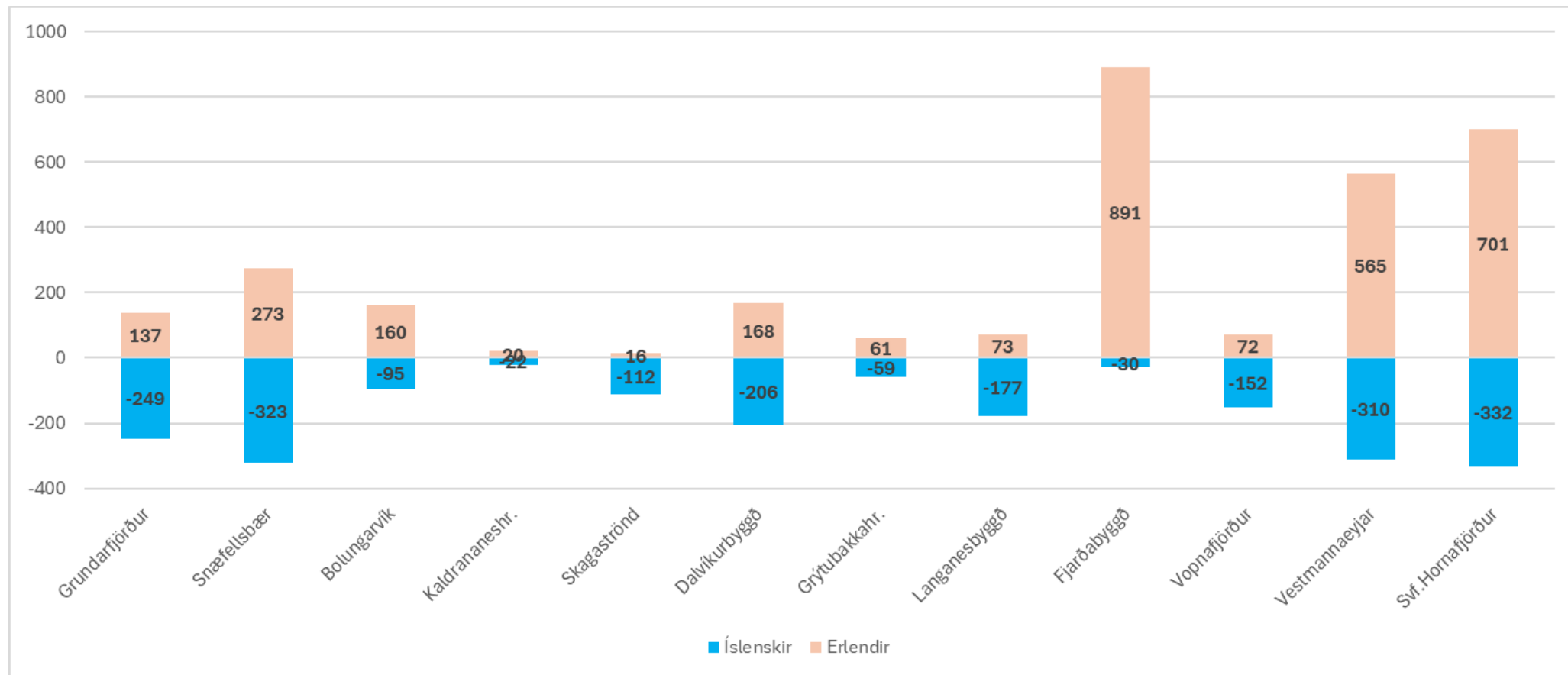
BYGGÐASTOFNUN

BYGGÐASTOFNUN

Breyting eftir ríkisborgararétti

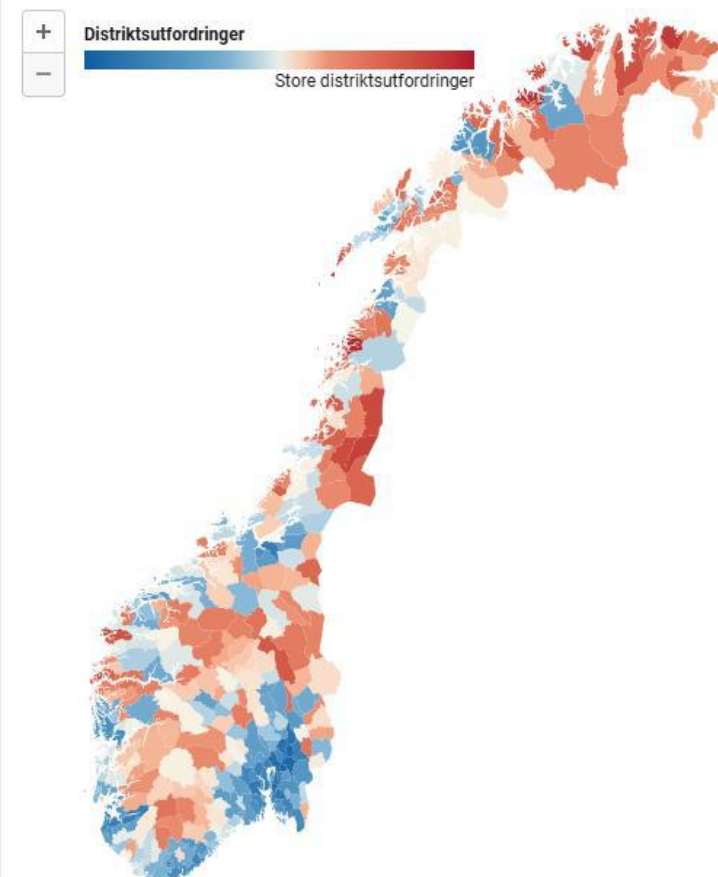
Byggðavísitala - Distriktsindeks

Miðlægni, 40% vægi. Fjöldi vinnustaða nálægt heimili og aðgengi að vöru og þjónustu (90 mín).

Íbúafjölgun/fækkun, 40% vægi, hlutfallsleg breyting 10 ár.

Starfajölgun/fækkun, 10% vægi, hlutfallsleg breyting 10 ár.

Fjölbreytni starfa, 10% - byggir á ISAT-flokkun.

Byggðavísitala fyrir Ísland

Miðlægni, 40% vægi. Þjónustusókn 20% og atvinnusókn 20%

Íbúafjölgun/fækkun, 40% vægi, hlutfallsleg breyting 10 ár.

Starfajölgun/fækkun, 10% vægi, hlutfallsleg breyting 10 ár.

Fjölbreytni starfa, 10% - byggir á ISAT-flokkun.

Byggðavísitala fyrir Ísland 2025

BYGGÐASTOFNUN

					41 Flóahreppur	73,6
1 Grindavíkurbær	0,0	21 Fjarðabyggð	49,2	42 Eyjafjarðarsveit	73,6	
2 Strandabyggð	20,5	22 Vestmannaeyjabær	50,7	43 Akraneskaupstaður	76,5	
3 Reykhólahreppur	24,1	23 Sveitarfélagið Stykkishólmur	51,2	44 Skeiða- og Gnúpverjahreppur	76,5	
4 Langanesbyggð	25,5	24 Skagafjörður	51,6	45 Rangárþing ytra	77,6	
5 Kaldrananeshreppur	26,0	25 Sveitarfélagið Hornafjörður	51,6	46 Svalbarðsstrandarhreppur	77,8	
6 Eyja- og Miklaholtshreppur	27,9	26 Þingeyjarsveit	53,9	47 Hafnarfjarðarkaupstaður	80,4	
7 Vopnafjarðarhreppur	29,1	27 Skaftárhreppur	55,4	48 Reykjavíkurborg	81,6	
8 Dalabyggð	30,1	28 Norðurþing	56,0	49 Kópavogsbær	84,8	
9 Grundarfjarðarbær	31,2	29 Dalvíkurbyggð	57,1	50 Bláskógabyggð	85,5	
10 Vesturbyggð	32,4	30 Múlaþing	57,4	51 Grímsnes- og Grafningshreppur	86,3	
11 Sveitarfélagið Skagatrönd	33,6	31 Grýtbakkahreppur	60,6	52 Suðurnesjabær	87,7	
12 Tjörneshreppur	35,0	32 Skorradalshreppur	62,4	53 Sveitarfélagið Árborg	88,7	
13 Húnaþing vestra	35,7	33 Mýrdalshreppur	66,2	54 Hveragerðisbær	88,8	
14 Árneshreppur	36,1	34 Fljótsdalshreppur	66,2	55 Ásahreppur	88,9	
15 Snæfellsbær	36,6	35 Hrunamannahreppur	68,2	56 Hörgársveit	91,5	
16 Súðavíkurhreppur	41,6	36 Borgarbyggð	68,8	57 Sveitarfélagið Vogar	92,6	
17 Húnabyggð	42,0	37 Akureyrarbær	69,4	58 Sveitarfélagið Ölfus	92,8	
18 Fjallabyggð	44,1	38 Seltjarnarnesbær	69,7	59 Reykjanesbær	93,0	
19 Ísafjarðarbær	44,4	39 Rangárþing eystra	71,4	60 Kjósarhreppur	93,7	
20 Bolungarvíkurkaupstaður	45,3	40 Hvalfjarðarsveit	72,6	61 Mosfellsbær	98,0	
				62 Garðabær	99,3	

Byggðafesta

Byggðafesta er styrkur og stöðugleiki búsetu í byggð – þ.e. hversu vel samfélagið heldur í íbúa og viðheldur nauðsynlegum lífsskilyrðum til langs tíma.

-Hversu sterk, stöðug og varanleg búseta og samfélagsgerð er í tiltekinni byggð?

- Er fólk líklegt til að búa í byggðinni til lengri tíma?
- Eru nauðsynlegar forsendur fyrir búsetu fyrir hendi?
  - atvinna, þjónusta, samgöngur, húsnæði, menning, staðblær

Byggðafesta – „Fullyrðingar“

- Atvinna - nauðsynleg en ekki endilega nægjanleg forsenda – krafa um fjölbreytni
- Þjónusta – mismunandi þarfir eftir æviskeiðum - krafa um aðgengi að þjónustu
- Samgöngur – staðsetningar ráða miklu – krafa um greiðar og öruggar samgöngur
- Húsnæði – kostnaður og gæði – krafa um að geta tryggt sér og sínum gott húsnæði
- Menning – það þarf að vera gaman – krafa um að það sé eitthvað um að vera

Staðblær – ákaflega mismunandi stemming í byggðarlögum

Takk fyrir

BYGGÐASTOFNUN

